

การวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง
สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์

Analysis of the Characteristics of Educational Institution Administrators in
Change Era under Uttaradit Provincial Vocational Education Office

หัตถุเศรษฐ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา¹ หยกแก้ว กมลวรเดช²

Hatthaseat Thephudsadin Na Ayutthaya, Yokkaew Kamonvoradej

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ บุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 400 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง มี 5 องค์ประกอบหลัก 40 ตัวแปร ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ด้านประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ได้ 13 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวน เท่ากับ 7.909 และร้อยละของความแปรปรวนรวม เท่ากับ 19.774 องค์ประกอบที่ 2 ด้านการบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลง ได้ 8 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวน เท่ากับ 7.183 และร้อยละของความแปรปรวนรวม เท่ากับ 17.957 องค์ประกอบที่ 3 ด้านการพัฒนาความสัมพันธ์บุคคล และ องค์การ เพื่อความเปลี่ยนแปลง ได้ 8 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวน เท่ากับ 6.211 และร้อยละของความแปรปรวนรวม เท่ากับ 15.528 องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสื่อสารเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง ได้ 8 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวน เท่ากับ 5.504 และร้อยละของความแปรปรวนรวม เท่ากับ 13.759 องค์ประกอบที่ 5 ด้านการพัฒนาเพื่อการเปลี่ยนแปลง ได้ 3 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวน เท่ากับ 3.616 และร้อยละของความแปรปรวนรวม เท่ากับ 9.041 ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนรวมได้ทั้งสิ้น ร้อยละ 76.059

คำสำคัญ (Keywords) : คุณลักษณะ; ผู้บริหารสถานศึกษา; ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง

Abstracts

The purpose of this research was to analyze the characteristic elements of educational institution administrators in the Change Era under Uttaradit Provincial Vocational Education Office. This research was qualitative research. The sample group used in the research consisted of 400 people administrators, teacher and education persons in Uttaradit

Received: 2024-08-05 Revised: 2024-08-20 Accepted: 2024-08-21

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. Master of Education Program in Educational Administration. Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: hatthaseat.deva@gmail.com

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: yokkaew.kam@uru.ac.th

Provincial Vocational Education Office. This research instruments were the 5 rating scale, where the consistency index value 0.97, factor analysis with EFA form.

The result of the research showed that the characteristics at the educational institution administrators in the Change Era had five main elements with 40 variables. The first element of knowledge, ability and experience had 13 characteristics with an eigenvalue of 7.909 and a percentage of common variance equal to 19.774. The second element of management and administrative in Change Era had 8 variables with the eigenvalue of 7.183 and the percentage of covariance equal to 17.957. The third element of the development of interpersonal relationship and organization had 8 variables with the eigenvalue of 6.211 and the percentage of covariance equal to 15.528. The fourth element of communication for change had 8 variables with an eigenvalue of 5.504 and the percentage of covariance equal to 13.759. Lastly, the fifth element of development for change had 5 characteristics had 3 variables with an eigenvalue of 9.041 and the percentage of covariance equal to 9.041, as well as the total variance of 76.059 %.

Keywords: Characteristics; Educational Institution Administrators; Change Era

บทนำ (Introduction)

บริบทและสภาพแวดล้อมของโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงผันผวนอย่างรวดเร็ว มีผลต่อการขับเคลื่อนประเทศในทุกมิติ ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกเริ่มส่งผลให้เห็นชัดเจนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเรียกร้องความเท่าเทียมในเรื่องสิทธิมนุษยชน การให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม การใส่ใจกับสุขภาพทางร่างกายและทางจิตใจ โรคอุบัติใหม่ที่เกิดขึ้น การทดแทนของสกุลเงินดิจิทัล ความท้าทายจากเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ผู้นำจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงแห่งยุคสมัยที่เกิดขึ้นในหลากหลายระดับ ทำความเข้าใจ มองเห็นมันตามความเป็นจริง เพื่อหาวิธีรับมือและหาทางปรับตัวในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงต่อไป

ชีวิตในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง (Adaptive Era Life) ที่ทำให้มนุษย์ใช้ชีวิตผิดไปจากเดิมนั้น ส่งผลต่อการวางรากฐานของการศึกษาไทย ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนอกจากมนุษย์ต้องมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตประจำวัน สถานศึกษาก็จะต้องมีการปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ทำให้ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ตลาดแรงงาน มีความเปลี่ยนแปลงไป การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยการมุ่งพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและทุกช่วงวัยให้เป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มีทักษะที่สามารถดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 และในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข พร้อมทั้งสามารถผลิตกำลังคนที่ตอบสนองกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันและอนาคตได้เมื่อมนุษย์เกิดความเคยชินกับชีวิตวิถีใหม่จนกลายเป็นชีวิตปกติรูปแบบหนึ่ง แต่การศึกษาไม่สามารถที่จะหยุดพัฒนาได้ เพราะคุณภาพของผู้เรียนหมายถึงคุณภาพของประชากรในอนาคต ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว หลายเรื่อง คาดเดาทิศทางได้ยากนี้เราอาจจะบอกได้ว่า มนุษย์เรากำลังเผชิญกับยุคแห่งการ

เปลี่ยนแปลงที่แท้จริงการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยทำให้มนุษย์อยู่รอดในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงได้

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกและตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพและเป็นการคาดหวังของครู ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน และสถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง จึงต้องมีคุณลักษณะที่พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงของประเทศและโลกที่เกิดขึ้น (ปัทมา ประทุมสุวรรณ, 2562) มีคุณลักษณะในการเป็นผู้นำทางความคิด การลงมือปฏิบัติ การควบคุม วัดประเมินผลและพัฒนา ร่วมกับบุคลากรในองค์กร มีคุณธรรม จริยธรรม ความเท่าเทียมในการบริหารงาน มีความรู้และประสบการณ์ที่จะสามารถนำองค์กรสู่ความสำเร็จก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก (พรรณราย เลิศพลึงเวทย์ และคึกฤทธิ์ ศิลาฉาย, 2566: 485-498) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเป็นผู้นำที่สามารถขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จ โดยต้องอาศัยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคลากรในองค์กร สังคมและชุมชนโดยรอบ โดยนำเอาชุมชน สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สร้างภาพลักษณ์ที่ดี ความน่าเชื่อถือ และสำหรับตัวผู้บริหารก็มีความจำเป็นที่ต้องมีความรู้ มีวิสัยทัศน์ในการวางเป้าหมายและบริหารงาน สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นให้กับสถานศึกษาและบุคลากรได้ ขจัดความไม่เท่าเทียม สร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน นำพาองค์กรสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน จากเหตุผลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง มุ่งสู่องค์กรที่มีคุณภาพ ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะการปฏิบัติงาน มีความสุข ชุมชนและสถานประกอบการให้การยอมรับ และเป็นองค์กรที่ยั่งยืนและมีความโปร่งใส วันทิศา โพธิสาร และ คณะ (2563: 127-138)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ของสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง มีกี่องค์ประกอบ มีอะไรบ้าง ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำองค์กรในยุคปัจจุบัน และผู้ที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคต เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของตนเองให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกปัจจุบัน และองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องสามารถนำผลของการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ในการพัฒนาบุคลากร และใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา และผู้นำองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์

วิธีการดำเนินงานวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ ศึกษาตัวแปรทั้งสิ้น จำนวน 40 ตัวแปร

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ บุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 6 สถานศึกษา จำนวน 534 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ บุคลากรทางการศึกษาสังกัด สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 6 สถานศึกษา โดยวิธีการกำหนดอัตราส่วนตัวแปรตามขนาดกลุ่มตัวอย่าง 1 : 10 ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้มีทั้งสิ้น 40 ตัวแปร จึงได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 400 คน จากการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 6 แห่ง คือ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรดิตถ์ วิทยาลัยเทคนิคอุดรดิตถ์ วิทยาลัยสารพัดช่างอุดรดิตถ์ วิทยาลัยการอาชีพพิชัย วิทยาลัยเทคโนโลยีอุดรดิตถ์ และวิทยาลัยการอาชีพรัตนประสิทธิ์วิทย

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

มกราคม 2567-สิงหาคม 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบตรวจสอบรายการ (Rating Scale) โดยเครื่องมือชุดนี้ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC) เท่ากับ 0.76 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.987

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยประสานงานกับ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อขอหนังสือถึงสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการวิจัยแล้วจัดส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาทั้ง 6 แห่ง ด้วยแบบฟอร์มออนไลน์ (Google Form) ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 400 ชุด จากนั้นทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ใช้สถิติ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ สำหรับองค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 40 ตัวแปร ประกอบด้วยองค์ประกอบที่ 1 ด้านประสบการณ์ ความรู้ และความสามารถ มี 13 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.472 – 0.721 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalue) เท่ากับ 7.909 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of Variance) เท่ากับ 19.774 องค์ประกอบด้านที่ 2 ด้านการบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลง มี 8 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.549-0.738 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalue) เท่ากับ 7.183 และค่าร้อยละของความแปรปรวน(% of Variance) เท่ากับ 17.957 องค์ประกอบที่ 3 ด้านการพัฒนาความสัมพันธ์บุคคล และ องค์การเพื่อความเปลี่ยนแปลง มี 8 ตัวแปร มีค่า

น้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.482 – 0.730 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalue) เท่ากับ 6.211 และค่าร้อยละของความแปรปรวน(% of Variance) เท่ากับ 15.528 องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสื่อสารเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง มี 8 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.499 – 0.721 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalue) เท่ากับ 5.504 และค่าร้อยละของความแปรปรวน(% of Variance) เท่ากับ 13.759 องค์ประกอบที่ 5 ด้านการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน มี 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.523 – 0.683 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalue) เท่ากับ 3.616 และค่าร้อยละของความแปรปรวน(% of Variance) เท่ากับ 9.041

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญ และน่าสนใจ นำมาอภิปรายผลดังนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยศึกษาและวิเคราะห์ตัวแปรจากเอกสาร งานวิจัย ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ตัวแปรที่สอดคล้องที่จะนำมาศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 40 ตัวแปร ซึ่งพบว่า ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันเหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไป โดยผู้วิจัยได้พิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่ามากกว่า 0.30 ขึ้นไป โดยใช้สถิติ KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) และ Bartlett's Test Of Sphericity เพื่อทดสอบความเป็นเอกพันธ์หาเมทริกซ์สหสัมพันธ์ (Correlation matrix) แล้วจึงพิจารณาองค์ประกอบคัดเลือกเฉพาะตัวแปรที่ร่วมกันชี้วัดค่าความแปรปรวนแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งได้องค์ประกอบคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ ทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านประสบการณ์ ความรู้ และความสามารถ มี 13 ตัวแปร องค์ประกอบด้านที่ 2 ด้านการบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลง มี 8 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 ด้านการพัฒนาความสัมพันธ์บุคคล และ องค์การเพื่อความเปลี่ยนแปลง มี 8 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสื่อสารเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง มี 8 ตัวแปร และ องค์ประกอบที่ 5 ด้านการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน มี 3 ตัวแปร ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันแห่งการเปลี่ยนแปลงจะเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ สามารถนำองค์กร ผู้ปฏิบัติงาน ให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น ต้องมุ่งสร้างมาตรฐานในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต มีความรู้ ความสามารถที่สูงขึ้นอย่างมีความสุข ดังนั้นการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (สาคร มหาหิงค์ และ คณะ, 2565: 62-75) โดยคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความโดดเด่น เหมาะสม มีความรู้เชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรม จริยธรรมและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาในยุคใหม่เพื่อความสำเร็จขององค์กร (ชัยยนต์ เพาพาน, 2561: 59) หลังจากที่ได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบพบว่ามี 5 องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบมีประเด็นอภิปรายตามลำดับดังนี้

1. องค์ประกอบด้านประสบการณ์ ความรู้ และความสามารถ มี 13 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตามลักษณะของตัวแปรที่ได้จากผลการวิเคราะห์อธิบายองค์ประกอบได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็นร่วมกัน สามารถให้คำปรึกษากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้ มีการกำกับติดตามการทำงานอย่างต่อเนื่อง สามารถบริหารจัดการความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นได้ นำผลการนิเทศ กำกับติดตามไปวางแผนปรับปรุง

พัฒนาสถานศึกษา เสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน และตัดสินใจ ยกย่องเพื่อนร่วมงานที่มีผลงานโดดเด่น มีการนำกระบวนการนวัตกรรม วิจัย มาพัฒนาสถานศึกษา ประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความสามารถในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว และทันเวลา มีความรับผิดชอบ และ มีความทุ่มเทและมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ซึ่ง ศราวุธ จุมทอง และกุลจิรา รักษนคร (2566: 97-115) ได้อธิบายคุณลักษณะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ที่มีประสิทธิภาพควรมีความเข้าใจในตัวบุคคล องค์กร บริบทสถานศึกษา วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สามารถจัดการความคิดของตนเอง สามารถสร้างความรู้ให้กับคนในองค์กร สร้างสรรค์ทีมในการปฏิบัติงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กร ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความทันสมัยในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์มุมมองที่กว้างและเป็นธรรม และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก งานวิจัยของวันทิตา โพธิสาร และคณะ (2563: 127-138) พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาอาชีพศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สามารถเกิดได้จากความรู้ และประสบการณ์ วุฒิทางการศึกษา คุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง

2. องค์กรประกอบด้านการบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลง มี 8 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตามลักษณะของตัวแปรที่ได้จากผลการวิเคราะห์หรืออธิบายองค์ประกอบได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความคล่องแคล่วด้านการใช้ทักษะความคิดสติปัญญา มีความสามารถในการระดมสรรพกำลังทรัพยากรมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา มีทักษะในการจัดการข้อมูลข่าวสาร สามารถปรับแก้วิกฤตให้เป็นโอกาสได้ สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี รู้แนวทางที่จะปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน และมีการวางตัวเหมาะสมกับมารยาทในการเข้าสังคม ซึ่ง ณัฐชา พิกุลทอง (2559) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ ต้องมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำทางวิชาการ การเป็นผู้นำการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร การเป็นผู้นำด้านการจัดระบบ การบริหารจัดการและผู้นำด้านสังคมและชุมชน งานวิจัยของ สมบูรณ์ เตียนขุนทด และคณะ (2566: 1172-1184) พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีความยุติธรรม ยึดความถูกต้องในการทำงาน มีการติดตาม ตรวจสอบ ปรับปรุงพัฒนาระบบสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง มีการแบ่งฝ่ายงาน และหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจนทั้งขอบข่ายงาน และมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถศักยภาพของแต่ละบุคคล

3. องค์กรประกอบด้านการพัฒนาความสัมพันธ์บุคคล และ องค์กรเพื่อความเปลี่ยนแปลง มี 8 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตามลักษณะของตัวแปรที่ได้จากผลการวิเคราะห์หรืออธิบายองค์ประกอบได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงวัฒนธรรมองค์กรที่ตนเองอยู่ และบริบทสิ่งแวดล้อม ใช้ทรัพยากรในหน่วยงานอย่างคุ้มค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการปลูกฝังความเป็นผู้นำให้กับบุคคลอื่น มีความกล้าที่จะเผชิญปัญหาและอุปสรรค บริหารจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบริหารจัดการความขัดแย้ง และมีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่ง กนกวรรณ ดอนสมจิตร และอรุสา พรหมทา (2564: 491-506) พบว่า การสร้างความร่วมมือกับชุมชน สังคม ครู นักเรียน ผู้ปกครอง เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันเพื่อระดมทรัพยากรทางการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ ซึ่ง ศุภกานต์ แดงมะลิ (2559: 7-8) พบว่า ผู้บริหารควรนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รับฟังความคิดเห็น และร่วมวางแผนเป้าหมาย และควรสร้างกิจกรรมอันดีร่วมกับชุมชน

4. องค์กรประกอบด้านการสื่อสารเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงมี 8 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตามลักษณะของตัวแปรที่ได้จากผลการวิเคราะห์หรืออธิบายองค์ประกอบได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำทาง

วิชาการสามารถใช้เทคโนโลยีในการบริหารและจัดการศึกษา มีบุคลิกภาพที่ดี มีวิสัยทัศน์ มีทักษะการจูงใจ มีความเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง เป็นนักสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ชุมชน และมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่ง ธนวิน ทองแพง และ คณะ (2560) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน มีหลักจิตวิทยาในการสื่อสาร สามารถจัดความขัดแย้งในองค์กร สร้างความรักใคร่ เป็นกันเองทำให้ผู้ร่วมงานในองค์กรรู้สึกปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขซึ่ง ญัฐกรณ์ หิรัญชาติ และมัทนา วังนอมศักดิ์ (2557: 36-44) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสารในเชิงคุณภาพ รวดเร็ว ตรงประเด็น และสามารถประสานงานกับองค์กร บุคคล หน่วยงานทั้งภายใน และ ภายนอกได้ รวมถึงการแก้ไขความขัดแย้งของคนในองค์กรด้วยการสื่อสาร มีวิสัยทัศน์ในการวางแผนและดำเนินการให้องค์กรสื่อสารภาพลักษณ์ที่ดีออกสู่สาธารณะชน

5. องค์ประกอบด้านการพัฒนาเพื่อการเปลี่ยนแปลงมี 3 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตามลักษณะของตัวแปรที่ได้จากผลการวิเคราะห์ห่อธิบายองค์ประกอบได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นนักสร้างแรงบันดาลใจ มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีการพัฒนาทีม ซึ่ง กนกอร อุ่นสถานนท์ (2561: 98-103) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนสถานศึกษา ด้วยคุณลักษณะที่มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ และนวัตกรรมในการสร้างสรรค์งานให้กับบุคลากรภายในองค์กร สามารถสร้างแรงขับเคลื่อน การจูงใจ ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรให้สามารถปฏิบัติงานได้ผลลัพธ์ตามที่วางเป้าหมายไว้ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ งานวิจัยของ อภิดา จันทรทอง และคณะ (2566: 318-329) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะของการเป็นผู้นำ มองเห็นถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม สามารถสร้างการยอมรับให้กับผู้ร่วมงาน สร้างความเชื่อมั่น ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างศรัทธา ความน่าเชื่อถือ (แก้ไข) และสามารถเป็นทั้งผู้นำทางการปฏิบัติและทางความคิดได้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ผู้วิจัยได้รับความรู้ใหม่เกี่ยวกับองค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก และ 40 องค์ประกอบย่อย ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงาน
อาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ (หัตถุเศรษฐ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2567)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

- ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้
  - ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้นำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาตนเองและวิชาชีพเพื่อก้าวเป็นผู้บริหารในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง
  - ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง
- ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป
  - ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพมีการสัมภาษณ์เชิงลึกในอนาคตเพื่องานวิจัยที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
  - ควรมีการศึกษารูปแบบในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง

เอกสารอ้างอิง (References)

- กนกวรรณ ดอนสมจิตร และอรุสา พรหมทา. (2564). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุค 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 8(1):491-506.

- กนกอร อุ่นสถานนท์. (2561). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สู่การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา. *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ*. 1(2):98-103.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2561). *ภาวะผู้นำทางการศึกษาและนวัตกรรมทางกาการบริหาร กระบวนทัศน์ใหม่ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐกรณ์ หิรัญชาติ และมัทนา วัฒนอมศักดิ์. (2557). บทบาทผู้บริหารกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร*. 5(1):36-44.
- ณัฐชา พิกุลทอง. (2559). *คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต*. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ธนวิน ทองแพง สมุทร ชำนาญ และจริญญา เกษมศรี. (2560). *คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาศูนย์ชายแดน อำเภองังนาร้อน จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต*. หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปัทมา ประทุมสุวรรณ. (2562). *ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต*. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พรรณราย เลิศพลังเวทย์ และศศิฤทธิ ศิลาสาย. (2566). ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*. 5(1):485-498.
- วันทิดา โพธิสาร สมคิด สร้อยน้อย และเรวณี ชัยเชาวรัตน์. (2563). การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 14(1):127-138.
- ศราวุธ จุมทอง และกุลจิรา รักชนคร. (2566). สมรรถนะการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา. *วารสารศึกษาศาสตร์*. 17(1):97-115.
- ศุภกานต์ แดงมะลิ่ง. (2559). การศึกษาสมรรถนะด้านการบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชนตามมาตรฐานวิชาชีพของครูสภาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5. *สัปดาห์วารสารศึกษาศาสตร์*. 3(1):7-8.
- สมบูรณ์ เตียนขุนทด สมใจ เดชบำรุง และสมบัติ เดชบำรุง. (2566). *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 9(8):1172-1184.
- สาคร มหาหิงค์ และ บุญจักรวาล รอดบำเรอ และ วิราภรณ์ ส่งแสง. (2565). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา ยุคดิจิทัล. *วารสารครุศาสตร์ปัญญา*. 1(4):62-75.
- อภิธา จันทร์ทอง ทรงเดช สอนใจ และประภาพร บุญปลอด. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*. 8(2):318-329.

